

OVIDIU

PRIMA

REVISTA LITERARA DOBROGEANA

APARE BI-LUNAR

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

CERCUL LITERAR „OVIDIU“

CONSTANȚA

Sumariul No. 5

VII. Istoricele cercetărilor de până acum asupra Monumentului triumfal de la Adam-Klissi, (urmare) *Grigorie G. Tocilescu*. — Orientale (versuri) *Nuși Tulliu*. — Prin Stepa Dobrogei, *P. Vulcan*. — Atunci (versuri), *N. Mihaescu-Nigrim*. — Din Geografia Dobrogei: «Dunărea» *Lt. M. D. Ionescu*. — Criticilor (versuri) *Nuși Tulliu*. — Din alte vremuri, *Alex. Simionescu* Dr. în drept. — Scrisori însemnate, (Ion Kalinderu și Balș (inginer). — Genesa și fașele Cercului literar «Ovidiu», *P. Vulcan*. — Adrese către redacție, (D-șora Aneta I. Moțoiu). — Fisiologia vegetalelor (cronica științifică), *Ion Berberianu*. — Pedagogie D-șora *Euf. Moțoiu*. — Cronica revistei «Ovidiu» *Redacția*. — Poșta Redacției, *Vulpe*.

CONSTANȚA

TIPOGRAFIA „AURORA“ ILIE M. GRIGORIU & Co.

1898

· OVIDIVS ·

OVIDIU

PRIMA REVISTA LITERARA DOBROGEANA

MONUMENTUL TRIUMFAL DE LA ADAM-KLISSI

II

Istoricul cercetărilor de până acum asupra monumentului triumfal de la Adam-Klissi

A. Cercetările până în a. 1880.

(Urmare)

«Pe altă placă, ceva mai departe de cea precedentă, continuă Wutzer, ne apare o figură-bas relief omenescă, în pozițiune piedică, având brațul stâng ridicat în sus, iar un picior îndoit la genunchi și pus peste celălalt. Acastă figură arată o fisionomie nobilă, desenul e bun și bine conservat. Ea poartă o barbă de vre-o 4 degete de lungă, tăiată jos dréptă, putându-se observa pe partea anterioară a ei niște tăeturi, ce merg d'alungul în jos în mod paralel; aceste tăieturi par a indica că barba era împletită cam așa cum obicinuiuau s'o porțe vechii Persani. De alt-fel partea anterioară a bărbii a devenit prin acțiunea timpului foarte netedă. Arme sau îmbrăcăminte războinică nu se pot recunoște aci». Póte, că se referă la metopa No. 23.

Totuși relațiunea lui Wutzer nu este lipsită de interes. El observă, că Turcii numesc clădirea și «kümbet», adică o cupolă fiind-că seamănă cupolei unui domn; descrie «o deschidătură mare de 10—12 picioare ce merge orizontal în zidire și a căreia gură se află câte-va picioare d'asupra terenului» (cum era acosta atunci). Locuitorii de prin prejur asigurau, că acastă gaură a fost făcută de un Pașă turcesc cu un tun primitiv.

Probabil că s'a căutat comori în interiorul edificiului, dar din cauza tăriei celei mari a zidului n'a mai îndrăznit să meargă mai departe. Gaura se póte vedea destul de bine în fig. 7. Lui Wutzer nu'i scăpă din vedere nici urmele unei frise, și anume a celei superioare, căci dice: «o dungă eșită afară și care merge jur împrejurul edificiului la o înălțime cam a treia parte din totala clădire, pare a însemna, că pe acolo se desfășurase altă dată o frisă». De o valoare însă particulară este următoarea comunicare a lui: «Cu mulți ani mai înainte, se dice că ar fi venit un pașă din Silistria, însoțit de mai mulți străini frinci; acești din urmă ar fi ales mai multe plăci de marmoră. După aceia locuitorii învecinați au fost siliți să care cu vitele lor acele grele pietroie până la Dunăre, unde au fost apoi imbarcate. Nu încape nici o îndoială, că aci este vorba de mușirul din Silistria, Sayd Pașa, care însoțise misiunea celor 4 ofițeri prusieni menționați mai sus.

Amintiri despre acastă vizită s'au păstrat acolo până astăzi.

Și eu am aușit de la un bătrân de 80 ani, Ciorbăgi Constandin, din satul Enige, că Sayd Pașa, venind împreună cu niște Englezii sau Francezii la Adam-Klissi, «a găsit o piatră în trei colțuri scrisă mărunt cu florii pe câte-și trele fețele și au luat-o cu dânșii». El mi-a spus, că în anul 1874, fiind însărcinat de Ismail Pașa din Tulcea, ca să facă săpături lângă monument, a desgropat o piatră, pe care se vedea «două soldați, ținând în mâna dréptă câte o sulită foarte ascuțită, iar cu cea stângă câte o

condică mare pătrată, ce ajungea până la sold, (de sigur este vorba de scut); ei aveau cămașe cerchezescă, adică za, sabie mică la brâu în partea dreaptă. Piatra a fost dusă la Medgidie și de acolo la Constanța pentru Constantinopol». Cu aceste precise indicațiuni am trimis pe d-nul Dr. Moritz Dreger în luna Aprilie 1893 la Constantinopole, unde în adevăr a și aflat piatra în cestiune într'una din grădinile Muzeului imperial (Tehinli-Kiosk). Este metopa No. 28. Ea fusese acolo dusă în anul 1875 prin îngrijirea lui Asmi-Bey, pe atunci comisar împărătesc al liniei Cerna-voda-Constanța¹⁾

Cu puțin înainte de călătoria lui Wutzer, în anul 1855, o misiune franceză sub conducerea d-lui L. L. Ch. Lalanne, inginer șef de poduri și șosele, fu însărcinată să facă studii în regiunea dunărenă.

Resultatul acestei misiuni fu construirea unui drum între Rasova și Constanța, și mai târziu, în 1862, a căii ferate Cerna-voda-Constanța. Un membru al misiunii²⁾, d. Iules Michel, ingi-

1). Datorese această informațiune amabilității Excelenței Sale Hamdy Bey, director al Muzeului imperial Otoman de antichități din Constantinopole, care a bine-voit a ne scrie următoarele (28 Decembrie 1893): «que la métope qui appartient au monument triomphal de Trajan à Adam-Klissé et qui se trouve dans notre jardin, avait été transportée, il ya environ dix-huits ans, par les soins d'Azmi-Bey, alors Commissaire Impérial du chemin de fer Kiustendjé et Tserna-Voda». — «Pour les deux autres métopes, dont vous faites mention dans vos lettres je n'ai pu, malheureusement, obtenir aucun renseignement qui puisse nous aider à les retrouver; mais il se trouve dans la sous-sol du Musée Impérial le haut de corps d'un fragment de sculpture qui me semble devoir appartenir à ce même monument; j'en ferai faire, par conséquent, une photographie que j'aurai le plaisir de vous envoyer aussitôt qu'elle sera prête».

Fotografia însă trimisă de eminentul director al Muzeului ne-a incredințat, că acel fragment de sculptură nu aparține monumentului Adam-Klissi.

2). Misiunea se compunea din dd. Lalanne, Ju-

ner, avu ocasiune să studieze de aproape valurile lui Traian, și publică asupra-le în 1862, un memoriu foarte interesant³⁾, în care consacră vre-o două pagini monumentului nostru și orașului antic de lângă dânsul. Fără a cunoște cele scrise de Vincke, Moltke și Wutzer, el vede ca și aceștia în edificiul de la Adam-Klissi un monument funerar; ba presupune chiar, că deschidătura de d'asupra clădirii n'ar fi modernă; ci ar corespunde cu camera mortuară, unde au fost depuse rămășițele însemnatei persoane îngropate acolo. Asupra reliefulor, el observă că: «profilul persoanelor, poza lor forma vestmintelor lor, amintesc operele Romei imperiale, dar desenul este de o incorecțiune care face să se vadă o mână barbară... În cimitirile vecine am recunoscut câte-va fragmente de cornice de pietre sculptate, purtând pe ele ornamente puse unele peste altele, ca solzii de pește»⁴⁾. Era lucru firesc ca să i se pară, că edificiul a avut pe lângă această și o însemnătate militară. Credem că în alegerea pozițiunii, în înălțimea dată acestui monument a fost o altă cugutare: aceia a apărării comune. Cumbetul este admirabil așezat ca turn de observațiune. El se înalță de asupra podișului și sentinela, vădând de departe, că sosesc bandele de barbari, putea să dea alarmă cetății, ce se găsea la un

les Michel, două conductorii francezi de poduri și șosele, un medic sanitar, d. Allard (despre care vezi nota 5) și un topograf român d. Aninoșanu.

3). Les travaux de défense des Romains dans la Dobroudcha, Mémoires de la Société imperiale des antiquaires de France, XXV, 3me série, t. V. Paris 1862, p. 215—258.

4). Le profil des personnages, leur pose, la forme de leurs vêtements rappellent les œuvres de la Rome impériale, mais le dessin est d'une incorection qui accuse une main barbare... Dans les cimetières voisins, nous avons reconnu quelques débris de corniches, des pierres sculptées, portant des ornements imbriqués comme des écailles des poissons».

kilometru apröpe în fundul văii și la 60 sau 80 metri mai jos⁵⁾.

Căți-va ani mai târziu, în 1864, meritosul geolog și geograf, repositul Carol Ferdinand Peters, profesor la Universitatea din Graz, fiind însărcinat de Academia de științe din Viena, ca să studieze Dobrogea din punctul de vedere geologic, vizită și monumentul nostru. În clasică sa operă «Incerări asupra Geografiei și Geologiei Dobrogei»⁶⁾ el ne dă o scurtă descriere a acestei ruine⁷⁾,

5). Nous croyons qu'il y a dans le choix de la position, dans la hauteur donnée à ce monument une autre pensée : celle de la défense commune. Le cumbett est admirablement placé comme tour d'observation. Il s'élève au-dessus du plateau et la sentinelle, voyant de loin arriver les bandes de barbares, pouvait donner l'alarme à la cité qui se trouvait à un kilomètre environ au fond de la vallée et à soixante ou quatre-vingts mètres plus bas. Dr. C. Allard, *La Bulgarie Orientale*, Paris 1864, reproduce pe scurt cele spuse de d. Michel.

6). Grundlinien zur Geographie und Geologie der Dobrudscha, Donkschriften der kaiserl. Akademie der Wissenschaften, math-naturw. Classe, XXVII, 1867, p. 83—207. Comp. Sitzungsberichte der kaiserl. Akademie der Wissenschaften LII, p. 6—11.—Asupra valorii însemnate a acestei opere vezi Franz Toula, *Eine geologische Reise in die Dobrudscha*, Wien 1893, p. 5 seq.

7). Iacă o parte din această descriere (op. cit. p. 143—144): «o rotundă de piatră din gros clădită, înaltă ca de 35 picioare și având 55 pînă la 60 picioare în diametru, stă inconjurată de un val de dărămturi și de tufiș îndesat, fără a se vedea unde-va în cuprinsul ei vre-o intrare. Lângă erștetul boltiturerii, care este pretutindenii acoperită de vegetațiune, se află o gaură spartă, cunoscută deja d- de Vinke și destul de largă, pentru ca un om să pötă a se lăsa în jos pe densa. Pe când mă găsesc la fața locului eram în așa stare din cauza unei cađături, în cât nici nu puteam să mă gândesc ca să mă urc pe ziduri. Dar tovaroșul meu Weikum se urcă sus și intră în acea scobitură, pe care mi-a reprezentat'o în alăturata schiță. Peretele vertical al urloiuului, care este apröpe rotund, dar invederat afară din centrul clădirei, el l'a găsit neted, bine tencuit: partea însă ce vine mai apröpe de zidul din față (partea nord vestică) a aflat'o nepotrivită, cu tencială căzută, dar tot din zidărie țepănă. La fund era căzută molos și câte-va mari pietröic din îmbrăcăminte de odi-

pe care o consideră și dînsul ca un mausoleu, și intercalază în text: o vedere generală a ei, așa cum se presenta atunci, o secțiune transversală cu aproximație a deschideturii din partea superiöră a edificiului și în fine metopa No. 19, într'o schiță ușöră, în care totuși baron de Sacken a recunoscut figura unui Dac. Despre altă piatră el observă: «o figură bărbătescă, îmbrăcată cu o tunică în felul unei cămăși, ce'l ajunge pănă la genunchi, din nefericire fără cap și într'o postură cu totul înțepenită, ne mai spune că a mai vödut răsărind din pămănt și un trunchiu colosal dn om, ce pare a ședea jos sau pe vine; dar n'a putut să se pronunțe dacă este un alto-relief sau o statuie. Curios lucru, și dînsul ăice, că pietrele cari compuneau îmbrăcăminte din afară a monumentului sunt de marmoră pe când în realitate e un calcar conchilier, förte tare, scos din carierele vecine, unde se vöd încă și astă-đi urmele exploatațiunii antice.

Acestea sunt indicațiunile mai mult sau mai puțin exacte, ce ni le procură diferiții călători cari au vizitat monumentul înainte de 1880 și au vorbit despre el numai în trecët. Pentru dînsii ca și pentru lumea cea-l'altă, această clădire rămănea «cea mai enigmatică din ruinele anticé ale Dobrogei».

(Va urma)

GRIGORIE G. TOCILESCU

niöră. Bătënd cu ciocanul în peretii urloiuului, nu s'a putut constata nicăcri vre-un spațiu gol ascuns și Weicum crede, că interiorul urloiuului este umplut mai bine de 0.9 părți din fie-care diametru cu zid sau moloz. Cu atât eu pot complecta informațiunile predecesorilor mei. Comp. încă de același: «Vorläufiger Bericht über eine geologische Untersuchung der kaiserl. Akademie der Wissenschaften, L, p. 250—251.

8). Este curios că Ami-Boué (*La Turquie d'Europe*, 4 volume, Paris 1840, și *Recueil d'itinéraires*

ORIENTALE

(Din Harem)

*Călare pe un cal arab
 Biulbiul Hani se plimbă,
 Și-î ard frumoșii ochi de dor
 Și fața i se schimbă—
 Când vede tainic răsărind
 Din codri mândra lună,
 Iar valul lin măscat de vânt
 La țermul mării sună.
 El știe, că iubita lui
 Cu plete lungi, bălăe,
 Tiptil eși-va din harem
 De gît frumos să-î sae.
 Și stînd sub negrii chiparoși
 Apare mândra fată
 Cu trupul 'nalt și mlădios,
 Cu fața 'ngîndurată;
 Iar cum copila lui Kianim
 S'a propie de dînsul,
 Se lasă 'n brațe-î tremurînd
 Și o îneacă plînsul.
 Biulbiul Hani șoptește trist:
 «Iubita mea stăpină!»
 Cînd pașa iese din tufiș
 Cu un pumnal în mînă
 Și zice, crunt și 'nverșunat:
 «Surprinsu te-am haină...!»
 Străpunsă cade Elmine,
 Biulbiul Hani suspină...»*

Nuși Tulliu

dans la Turquie d'Europe, 2 vol., Vienne 1854), X Hommaire de Hell, care a traversat Dobrogea în Octombrie 1846 și a descris voiajul seu (Voyage en Turquie et en Perse, tome Premier, Paris 1854), A. Viquesnel (Voyage dans la Valachie, Archives des missions scientifiques, 2me série, tom. IV, Paris 1867, p. 181 seq.), în fine F. Kanitz (Donau Bulgarien und der Balkan 3 vol., II edit. Leipzig 1882), pentru a tăcea alte opere mai nefsemnate — nu cunosc măcar din nume monumentu de la Adam-Klissi.

PRIN STEPA DOBROGEI

I

Cerul înteițit de nori greoi, are culoarea plumbului, de desuțul căruia se strecoră în zarea nesfârșită, pâlcuri, pâlcuri de dropil greoie, de la miadă-și spre miadă-nópte.

Câmpia lipsită de un firicel de iarbă verde, fără arbori, fără flori, să perde în depărtări nedeslușite, tristă, posomorită și tăcută.

Surprinse de șgomotul copitelor cailor și rôtelor harabalei noastre, se ved sburând din tufișuri de scăeți, aici mai multe ciocârlii, colo o familie de nagă, din colo sărind speriat vre-un epure, fără să se mai opréscă, ori vre-o vulpe codată, care fuge cât două bătăi de pușcă și se oprește locului, întorcînd capul spre noi să-și măsoare distanța primejdief.

Acestea sunt ființele cari dau viață pustietăței.

În țară, pe o așa vreme, la începutul tórnei, se zărese în multe locuri, boschete, crânguri încă zimbînd ca din depărtare, ultimul zîmbet de adio, cu făgădueli de revedere la primă-vară, iarăși îmbogățiți de frunză, pe crengile cărora va veni să cânte cucul și pupăza, grangurele și gheunóia.

Aci însă nimeni n'are ce făgădui la primă-vară. Așa cum e acum se va trece primă-vara ca și vara, tómnă ca și iarna cu deosebire numai, că sórele, mai curând sau mai târziu va mai înveseli pustietatea acésta prin întinderea căreia vor sburda greierii, vor munci furnicile, vor scormoni cărțițele.

În haraba eram 4 inși: eu, doi prietini și harabagiul un voinic dobrogean, spătos și roșu la față ca un rac.

De neam harabagiul nostru era de prin județul Brăila, și se stabilise după spusa lui și a altor consătenii de vre-o

13 ani în comuna Osman-facă — ținta călătoriei noastre.

Caii mergeau la pas, iar la o distanță bunicică înaintea noastră, Mola, prepelicarul prietenului meu, sărea din tufariș în tufariș, în urmărirea prepelițelor, pe cari le simte cu mirosul din depărtare.

S'a apropiat brusc de un stol, și prepelițele s'au dus cu iuțela gândului, în ciuda prietenului meu vânător iscusit și pasionat pentru această meserie.

«Stăi Mola, că te împușc!» îl auzii sărind în sus din căruță, cu pușca întinsă drept spre Mola.

Tremura de necaz și totă vina o arunca pe Mola că l'a scăpat vînatul.

Apoi a oprit pe harabagiu, i-a poruncit «hop-odală» și Mola a sărit în haraba, schincind și dând din codă, ca și cum ar fi vrut să-și ceie ertare de la stăpân, de greșala ce a făcut'o.

Prietenul meu, serios mâniat pe dobitoac, a început să-l lovească drept în cap. Căinele schilălăia și căuta în ochii noștri cu ochii lui ertare. Am apucat de braț pe prietenul meu și l'am oprit de a mai bate pe bietul Mola.

— «Lasă-mă d-nule Președinte, să-l învăț minte, pentru altă-dată să nu fie prepelicar prost», zise prietenul meu.

Președinte, ia auđi comedie, de ce Președinte, și nu cum m'a botezat nașu?

Aci e vorba să facem cunoștință cu toții.

Eu eram ceia-ce sunt pentru totă lumea, adică pentru familia mea: tovaroș, și tată a trei flăcăi; pentru cei ce nu m'au văduț și m'au citit: om de litere; pentru stat: servitor credincios al țerei mele, dar pentru prietenii mei din haraba mai eram și Președinte, iar ei pentru mine, pe lângă prietini, mai erau și secretari: unul al Cercului literar Ovidiu, cel care tăcuse până aci căruia îi vom zice No. 1, și cel-l'alt secretarul meu de redacție zis No. 2.

Va să dică acestea eram persoanele

mai mult sau mai puțin simandicóse, cari pornisem în harabaua menționată în zorii zilei din Constanța ca să mergem în misiune apostolică, vorba d-lui «Președinte», la Osman-facă.

În săptămâna mare din primă-vara trecută tot cu secretarul meu vînat No. 2, mai visitasem satul tătăresc Techir-ghiol la o depărtare de câți-va chilometri de Constanța, însă impresia tristă ce mi-a produs acel sat, cu ale sale cocioabe tătărești, cu împrejurimile caselor ca arse de foc, fără un mic arbust care să suridă casei, cu tătarii săi dembelli, tolăniți la sóre, am înmormântat'o în piept, amintind'o aci în trecut cu destulă părere de rău.

Dar acum vedeam ceva mai mult, trecusem în plasa Mangalia.

Nu departe de aci înainte se zăriră câte-va șire de pae și în vecinătate un număr de vre-o 30 de căsuțe acoperite cu stuf.

Ce e acolo, întreb eu pe secretarul meu No. 2?

Dar în acel moment, pe când secretarul No. 1 imi răspunse în locul celui întreat: cătunul Hasiduluc, fusei asurđit de pocnetul puștei îndreptată în calea unor dropii obraznice, cari veneau să ne tae drumul nostru de voinici cu cruce deplină.

Eu nu observasem că bieteles dropiilor sburau d'asupra capetelor noastre; vînatul însă cu privirea mai ageră de cât noi ceștia-l'alți, le și ochise. În urma pocnetului, auđii un țipăt ascuțit de pasere rănită în aer care făcu o rotogólă, însă sprijinită de cele-l'alte, cari nu se simțeau nici de cum fericite, să-și lase tovaroșia pe séma noastră, iau făcut vînt și au pus'o la cale să sbóre înainte pe dure-roșu'l drum.

Vînatul nostru sări din haraba, Mola după el. Intr'adevăr căderea dropiei la o distanță apropiată, m'a hotarât și pe mine cu totă serioșitatea mea de «Pre-

ședinte» să sar din haraba și să string mâna secretarului meu No. 2 pentru marea sa dibăcie de a lua pasărea din sbor. Dropia era acum primul trofeu al călătoriei noastre.

Suntem în Hasiduluc. Ciasul abia e 7 diminéța.

Intrăm într'o crâsmă, unde să poposim o lécă. Aci suntem serviți cu câte-o țuică de prună curată, tocmai de la Ploești, și ni se mai face câte-o cafea turcească, fiartă de un puț de mocănaș, meșter în prepararea cafelei tot așa de meșter ca secretarul meu No. 2, la vinat.

Maica Marița, proprietăresa, nu mă găsește cuvinte de laudă pentru băiat; dînsa e o femeie înaltă, și fără să mă înșel o gospodină bună.

I-am făcut un mic alișveriș de dimineță, însă și dumnia-ei s'a arătat la înălțimea numelui de dobrogencă și româncă de inimă și iată cum și dînsa ne-a făcut schimb de alișveriș: a cumpărat toate numerile până atunci apărute, din revista Ovidiu, și a mai îndemnat să cumpere și pe vecinul dumnia-ei Efendi Garfar, care nu numai că nu ne-a refuzat, dar ne-a mai și cinstit cu câte două rînduri de cogneacuri. Și mai vin sătenii în cărciumă pe cari cinstita față a lui Ovidiu 'i tentéază să cumpere și ei «câte o carte de elea, că doar' nu e lucru mare», când din carte poți afla multe, de pildă: unde s'a născut Ovidiu și câte altele mare. Într'un moment cărciuma luă aspectul unui bălciu, iar secretarul meu No. 2 cunoscut tuturor în părțile locului, părea un colportor, care desface cărți haiducești prin iarmaroc.

Ceasul se făcuse 9. Misiunea noastră aci era aproape terminată. În jurul meselor cărciumei dispăruseră cinzecile de țuică ca prin farmec, și vulgul, pasionat după chipul lui Ovidiu, citea acum printre rînduri viața lui: când s'a născut, unde și de ce iau ridicat ai noștrii statue?

Mergem d-le Președinte? mă întrebă secretarul meu No. 2.

Firește, că trebuie să ne grăbim, 'i-am respuns.

Atunci haidem că mai avem să ne oprim și la cărșma d-lui Panaite.

Pentru-ce?

Pentru că am vorbă cu d-nealul să mă aștepte; 'mi-a spus că vrea să-l abonez cu ori-ce preț la revistă.

Mână harabagiule! și am pornit'o pe drum înainte însă mai întremați de cum venisem aci.

La d-nul Panaite, ca și la maica Marița mergea strună cu afacerea revistei.

Iar pe d-nul «Președinte» nu-l bucura atât de mult chestia bănească, cât îl făcea să tresalte de bucurie faptul că isbutise să semene în pustă primul grăunte de cultură.

PETRU VULCAN

ATUNCI...

*Atunci cînd al meu suflet
In nopțe, trist o trece,
Aș vrea să simt pe sinu 'mî
A ta minuță rece.*

*Atît noroc pe lume
Să am în clipa 'ntreagă;
Apoi să simt cum gîndul
De trup mi se desleagă.*

*Prin umbrele amintirî
S'o strecura tăcută,
Stîrnind al vieței strigăt,
Icoana ta pierdută.*

*O, nu! N'aș vrea ca 'n noaptea
Veciei liniștite,
Să 'mî turbure odihna
Durerile — amintite.*

*De-aceea-aș vrea măi bine
Ca 'n clipa cea amară,
Cu trupul meu de odată
Și sufletu 'mî să piară!*

M. Mihăescu-Nigrim

DIN GEOGRAFIA DOBROGEI

DUNAREA

(Urmare)

Studiul ce am întreprins fiind geografia Dobrogei, l'am început cu descrierea limitelor naturale, Dunărea și Marea, apoi cu linia convențională dintre Silistra și Ianlâc.

Maî înainte d'a trece la a doua limită: Marea; ar fi trebuit să fac descrierea hidrografică a Dunărei, gena cursului ei și formațiunea Delta, comerțul pe Dunăre din timpurile vechi până astăzi, și drepturile noastre asupra acestui comerț.

Prima parte o rezerv pentru hidrografia generală, a doua va forma obiectul unei conferințe ce voi avea onôre a o ține în ședințele anului viitor ale societății geografice, iar a treia fiind în legătură cu comerțul Mării Negre, o voi face la descrierea acestei limite naturale.

Avem la gurile Dunărei o putere fluvială, un fel de stat în statul român, o comisiune încheiată pe tractate anterioare bine stabilite: comisiunea europeană dunăreană.

Ideia creierii acestei comisiuni, își are origina pe la începutul secolului al XVIII, pentru a garanta navigațiunea pe această mare arteră de comunicațiune a Europei — Dunărea — și maî cu sémă pentru a pune stavilă pretențiunilor rusești asupra gurilor ei; comisiunea însă nu'și avu ființă de cât în urma tractatului încheiat la Paris la 30 Martie 1856.

Prin cucerirea Azowului (1696) și trecerea lui definitivă sub Ruși în urma tractatului de la 25 Iulie

1702, aceștia 'și îndreptară atențiunea asupra comerțului de pe Marea Neagră și Dunărea de jos, pentru care își creiară o flotă de 14 corăbii mari, 9 galere și 40 brigantin. (Xenopol Răsboiele dintre Ruși și Turci, Vol. I p. 13).

Prin art. XI al tractatului de la Kuciuk-Kainargi (21 Iulie 1774) Rușii obținură voia comerțului în toate orașele Turcești de pe Dunăre.

Austria însă și republicile Italiei își avea fie-care interese comerciale angajate la gurile fluviului.

Prin tractatul de la București din 28 Maiu 1812, Rusia deveni stăpână peste brațul Chilieii, iar prin cel din 6 Octombrie 1826 și împinse frontiera până la Sulina.

Pretențiunile rusești se măriră și ceia-ce înspăimânta diplomația europeană, fu art. 3 al tractatului de la Adrianopol (2 Septembrie 1829) prin care se ceda Rusiei totă Delta Dunărei până la brațul Sf. Gheorghe, cu îndatorire din partea Turciei, ca o fâșie de teren cale de două ore de-a lungul malului drept al fluviului să nu fie locuită și nici stabilimente de orî-ce natură și fortificațiuni să nu se construiască pe dînsa, afară de carantinele puse de Rusia.

Prin réua întreținere a brațului Sulina (brațul se potmolise în interior și la gură) și prin stabilirea acestor carantine, Rușii loveau în comerțul celor-l'alte națiuni (a se vedea corespondența ziarului Times din 2 Martie 1836)¹.

Culmea pretențiunilor rusești fu

1) De la 1836, Rusia stabili pe brațul Sulina un cordon Sanitar; aceștia erau Cazaci, cari puneau piedicî navigațiunei (Corréard. Guide maritime de la Mer Noire, pag. 64 și 72 și Engelhardt. Les embouchures du Danube p. 52, 53.

tractatul încheiat la 26 Iunie 1833 la Unkiar-Skelessi, prin care Rusia impunea Turciei închiderea Dardanelelor pentru toate vasele de război străine (Rosen Geschrichte der Türkei I p. 187.

Acesta fu germenul, care făcu să izbucnescă războiul din 1855 terminat prin pacea de la Paris din 30 Martie 1856.

În ceea ce privește articolele acestui tractat, referitoare la navigațiunea pe Dunăre, s'a avut ca normă articolele 108—116 ale congresului de la Viena din 9 Iunie 1815 relative la drepturile speciale ale navigațiunii cursurilor mari de apă, și ale internaționale.

La acest congres, Turcia, ca una ce nu făcea parte din concertul puterilor creștine europene, n'a luat parte; iar navigațiunea pe Dunărea de jos se regulă prin convențiunii speciale între state.

În resumat iată care erau dispozițiile celor 9 articole ale congresului de la Viena, privitoare la libera navigațiune a fluviilor internaționale:

I. Statele riverane unui aceluiaș curs de apă să fie obligate a nu face nimic pe țărmurile fluviilor, cari ar vătăma navigabilitatea acestor cursuri de apă comune tuturor statelor.

II. Din contră statele riverane prin delegați să se înțelegă asupra măsurilor și lucrărilor, cari ar asigura navigabilitatea comună.

III. Navigațiunea să fie deschisă tuturor națiunilor; taxele de transit ce s'ar percepe precum și drepturile vamale să fie uniforme pentru toate națiunile.

Legislațiunea asupra cursurilor

de apă internaționale s'a aplicat și asupra Dunărei (art. 15—19 în Tractatul de pace de la Paris.

(Va urma)

Locotenentul M. D. IONESCU
șef al superiorității de război

CRITICILOR

Nimeni n'a putut pătrunde
adâncimea 'ntinsei mări,
Unde zac atâtea perle
și mărgearurile rari;
Nici măcar piloții mândri,
ce plutesc în depărtări,
Nici a stelelor de aur,
ochi albaștri, șfinți și clari.

Și vrei, critici, sterpi la suflet,
să pătrundeți pe poezi,
Și gândirile divine
murmurând vă explicați?...
Cu o ironică zimbire,
taina atâtor frumuseți,
Credeți c'ați putea în prosa
otrăvita s'o redați!

Când e marea sbuciumată,
numa-atunci eternul val
Scumpele mărgăritare
le asvirle suspinând,
Tot-așa poetul regă
'nălțătoru-i ideal
În cadența-a șapte coarde
vi-l asvirle trist cântând.

Și nu stă să se gândească
că-l mânjiți ades ca voi,
Aternându-l drept o sculă
de condeiu 'nveninat;
Vă cunoșteți meseria,
Spadasini, sublimi eroi,
Dar poetul-ânger uită
c'a lui perlă i-ați sfărmat.

El din sferele albastre
alte culege iar
Și le-ascunde 'n taină 'n fundul
inimei ce bate blând,
Intr'un-timp să vi le-arăte
ca pe diamantul rar
Cu ochii plini de lacrimi calde
și cu sufletul plângând.

Neuși Tuliu

DIN ALTE VREMURI

În câmpiile Flandrei se înalță multe orașe, în care mișcarea, sgomotul, viața, nu au rămas de cât amintire.

Asemeni unui corp gigantic, în care singele nu mai circulă, cu canalele sale inisipate, Frandra dórme de secole un magic somn.

Se ridică pe acele șesuri, orașe, în care odinióră se schimbau bogățiile lumei; orașe pline altă dată de atâta putere și viață în cât numele lor a rămas neperitor, etern. Martorii trecutului: hale, primări, catedrale mărețe se înalță. Visurile de piatră ale acelor depărtate vremuri, stau încă în picioare neînvinse, amintind trecutele timpuri, când o mulțime nenunțată se ruga, administra, și negustorea.

În anticele zidiri róse de vreme, în nișele de piatră, regi, cardinali, episcopi privesc către marea depărtată; ochii lor pândesc venirea năvilor, încercate cu produsele miraculoase ale țérilor de basme care să deșepte Flandra din letargicu ei somn. Am cunoscut odinióră un asemenea oraș :

Într'acest oraș, ast-fel cum pe uitate ruine, întâlnești flórea minunată, în care se adună căldura și strălucirea sórelui, am întâlnit pe Lora.

Într'acest oraș, ast-fel cum pe uitate ruine, întâlnești flórea minunată, în care se adună căldura și strălucirea sórelui, am întâlnit pe Lora.

Și atât de puternic a fost contrastul între frăgezimea anilor ei tineri și între întunecatele, mulate zidiri ce o împresurau, între vorba și rásu-í limpede

plin de viață, și îngrijatele fețe pe care arar le între-vedea surísul! Ómenii páreau aci sub greutatea unor suvenirí teribile; în cât din díua întâi mi-a fost scumpá.

«Lora, îi spuneam mai târziu, așeđai în fața cáminului flamand, cu obrajii aprinși de dogórea plăcutá a focului: «Lora, pentru mine numai tu trăești, ești singura viață, singura inimă care mai bate, aci unde totul a tácut».

Ea rídea, un ris ce ilumina anticele faiențe, pendula veche de stejar, covórele rare țesute de máini peste care de vécuri apasá țérina.

Stréin de rasa ei, venit din altá lume iubitor odinióră de sgomot de viață, adoram acum liniștea magicá, profundul somn al învechitei cetáți; ades mă plimbam d'álungul canalelor pustii. Nemișcatele lebede în amurg páreau florí de crin, o primá-vará depártatá pe ape.

În arhivele práfuite rėsfoiam istoria rėsboíelor, tractatelor, retráiam trecutele mărețe timpuri.

«Lora», îi spuneam adesea, «mai legat pámântului acesta cu indestructibile legá-turi». Ea 'mí surídea trist și rėspondea: «Daca ar fi adevérat! Dar nu, presimt cá într'o dí te vei duce, toți aí tói sunt în altá parte!..»

Mi se umpleau ochii de lacrámí, o sá-rutam pe páru-í parfumat, peste pleópele ochilor mari și negrii, pe buzele aprinse și moi.

Și iatá cá Lora a avut dreptate, cá inima-í iubítóre a prevédut aceia-ce eu nu prevedeam.

Neînláturabilul, fatalul semn al destinului, Lora l'a cetit.

Când ochii ei frumoși, au cáđut peste depártatele rinduri ale scrisórei care mă chemau, peste iubítórele și caldele cuvinte carí imi implorau pentru câtá-va vreme întórcerea, s'au umplut de lacrámí.

O asiguram cu căldura iubirei și a con-

vingerei că mă voi întorce, dar ea știa bine ceea-ce eu nu știam.

În mijlocul altei vieți, în preajma celor iubii, la dulcea împotrivire ce făceau ple-cărei mele; pôte faptului că Lora strălucia de tótă grația și frăgezimea ei numai în mijlocul orașului cufundat în magic somn, pentru acestea tóte sau pentru alte mo-tive ascunse ale sufletului, nu m'am mai întors.

Și a trecut timpul. Anii 'm-au brădat fruntea, dar nu te-am uitat și nu te voi uita nicî o dată Lora, sërmană inimă iubitóre.

AL. SIMIONESCU
Doctor în drept

SCRISORI INSEMNAȚE

VI

Domnule Președinte,

Vă mulțumesc pentru comunicarea, ce ați bine-voit a-mi face din partea Cercului literar «Ovidiu» și vă rog a exprima D-lor membrii ai Cercului viile mele mulțumiri pentru distincțiunea ce 'mî a făcut alegându-mă membru de onóre.

Spre a contribui cu ceva la înaușirea biblio-tecei ce formați, vă ofer pentru ea broșurile pu-blicate de Administrațiunea Domeniului Corónei, în număr de 9, și acele din scrierile mele din care mai am exemplare.

Dorind din tótă inima cele mai bune isbândi noiei Societăți care pôte exercita cea mai frumoasă acțiune pentru predominirea culturii române în mijlocul unei populațiuni alcătuite de mai multe elemente, cum e acea a județului Constanța, vă rog, Domnule Președinte, a primi încredințarea o-sebitei mele considerațiuni.

Bucuresei, 29 Octombrie 1898.

Ión Kalinderu

VII

Domnule Președinte,

Primind scrisórea Dv., prin care imî comunicați că am avut deosebita onóre de a fi ales membru onorific al Cercului «Ovidiu», viu a vă ruga să bine-voști a adreșa Domnilor membrii mulțumirele mele și tot odată, Domnule Președinte, să primiți asigurarea considerațiunei mele.

G. A. BALȘ
Ingluz

GENESA ȘI FASELE CERFULUI LITERAR „OVIDIU”

„
Tinerimei Române din Constanța
de Domnul

PETRU VULCAN
Președintele Cercului „Ovidiu”

(Urmare)

Tinerimea ajungënd în dreptul stătuei părea mai mișcată ca ori când și admirațiunea pentru au-torul tristelor începea a crește în inimile urmașilor proporțional cu epoca în care a trăit acela, al că-rui nume onorează instituțiunea nó-stră.

Seara alegelei biurolului, care urma să conducă cu atâta zel a-facerile Cercului, mi-o aduc bine aminte: circulația pe stradele Con-stantței devenise destul de anevo-iósă, cu atât mai mult, că în séra acea căzuse un fel de gliciură din nori și scăzënd temperatura în mod brusc, se formase pe ulițe un alunecuş periculos.

Cunoscënd pe antreprenorul ho-telului «România» de pe strada Carol, i-am făcut o rugaminte căld-durósă să ne ofere pentru seara amintită salonul acelu hotel, ilu-minat și încălzit, avënd grijea a-î explica necesitatea ce aveam de a ține o intrunire intimă spre a se pune bazele unei Societăți.

Antreprenorul, mândru de a-mé fi îndatorat, mi-a satisfăcut cere-rea. Și pe o vreme atât de îndă-rătnică, cu multă precauțiune să nu rêmân în mijlocul drumului, m'am îndreptat spre «Hotel Ro-mânia».

Acolo am așteptat până la ora 10 sosirea membrilor din ședința precedentă, dar din sumedenia a-cea de lume, de astă dată numai 11 inși își făcuse aparițiunea și cu mine 12.

Intrunirea aceea avea ce-va mi-stic și serios în același timp în înfașurarea ei.

Pe fețele celor 11 membrii pu-tusem să surprind hotărârea im-primată, dar și ce-va trist și ne-lămurit încă pentru acea seară părea a-l predomina.

Neparticiparea a unei părți în-semnate de membrii era cauza principală, care determina tristețea fie-căruia, dar pentru acesta nu ei erau de vină, ei însăși natura, care părea a se împotrivi cu tot nadinsul tendințelor noastre.

De ore-ce împrejurările mă adu-sese în capul acestor mișcări, am luat hotărârea să procedăm la a-legerea biuroului Cercului, consti-tuit pe jumătate. Și m'am grăbit în alegerea biuroului chiar în a-cea seară, de ore-ce mă temeam să nu se decepționeze confrății mei și ast-fel descorajându-se să dispară ca neavenite atâtea pro-ecte pentru care ne sbuciumam de vre-o două săptămâni atâția înși.

Cu tot timpul reu, precum am arătat mai sus, după terminarea ședinței și a cuvântărei mele, o-bijnuite în asemenea împrejurări de a mulțumi adunării pentru o-nórea ce-mi făcea de a-mă alege Președinte activ al acestei insti-tuțiunii, a fost sancționată și ser-batorită alegerea întregului biurou prin ciocnirea câtor-va pahare cu vin și câte-va toasturi și decla-mațiunii de neuitat.

Da, neuitat va rămânea toastul confratelui și aprigului luptator pentru prosperitatea Cercului d. St. Simionescu.

Neuitat va rămâne «Nuhăm» de-clamat cu maestrie de d. C. P. De-metrescu și «Inger și Demon» de-clamat de d. Ciureu.

O iubire sinceră părea că ne concentrase sufletele tuturor la un loc spre a forma din noi o putere covârșitoare, care urma să se resimtă în toate unghiurile țerei.

Cu acea ocazie am putut prinde de veste că avem talente printre noi, cari cultivându-se, ar putea cu timpul să aducă mult bine In-stituțiunii.

Până aci, după cât memoria m'a putut servi de a-nu-mi fi scăpat nici un fapt însemnat neinregi-strat, am descris prima fasă a Cercului literar «Ovidiu», adică modul cum s'a constituit: de aci încolo trec la activitatea acestei Instituțiuni și fazele principale prin care a trecut,

Conform decisiunii luată în șe-dința Consiliului permanent de la 25 Ianuarie a. c., care a avut loc în casele schitului de Sf. Munte cu invoirea Părintelui David Schi-monachu s' hotărât închirierea u-nui local, pentru care se alese o comisiune să caute un asemenea local.

Eu propui încă de la acea șe-dință să alcătuim în colaborare un album al Dobrogei în care să se coprindă diferite schițe și pei-sagiile de pe lângă mare și port, iar ca text scrierile și autografele scriitorilor de sémă români și stră-ini; mai propui să se tipărească un apel către țară, unul special către autori și altul către librari pentru donațiunii de cărți spre a mări bi-blioteca, precum și tipărirea liste-lor de subscripțiune.

Propunerile aceste, fără îndoială, au fost admise și votate cu una-nimitatea voturilor celor prezenți, dar din aceste propunerii, chiar până în present, după cum voi

arêta mai departe, puține am putut realiza.

În chestia listelor de subscripții une din 500 tipărite sau lansat, dacă nu mă înșel numai vre-o 20 și din acestea una a produs lei 40 prin d-nul Predescu, una lei 20 prin d-nul I. Grigoriu, donați de d-nul G-ral Cantilli, și alta, această din urmă listă a fost înlocuită printr'o scrisoare trimisă de mine personal funcționarilor Ministerului de Interne, prin care îi rugam să'și depue obolul lor pentru bibliotecă, în mărți, ceia-ce au și făcut funcționarii, trimițându-mi suma de 20 lei pe care îi atașez la venitul produs din listele de subscripții.

În chestia apelurilor. Prin acest procedeu ingenios am realizat un beneficiu capital pentru Cerc. Astfel apelurile lansate d-lor librari au contribuit la complectarea celor 2 bibliotecare. Au răspuns apelului nostru domni: Socec, din Capitală, cu cărți în valoare de 100 lei expediate franco; Sfetea din Capitală idem în valoare de 60 lei; Samitea, Craiova, idem în valoare de 80 lei; David Benvenisti, Craiova, idem 30 lei; V. R. Brăcăcescu, Călărași, idem 35 lei; D. Nicolaescu, Constanța, idem 100 lei; Gr. M. Grigoriu, Constanța, idem 50 lei; Albert Hermely, Constanța, idem 40 lei; Apostolenu, Brăila, idem 30 lei; D. Ionescu, Brăila, idem 30 lei; A. A. Ghion, Constanța, lei 50.

Dintre autori au răspuns apelului trimițând operele d-lor d-ni: Gr. Tocilescu, I. Calinderu, I. L. Caragiale, Petre Dulfu, Mihail Strajan, A. Belcic, Dr. Istrate, Dr. Tălășescu, Col. Boteanu, C. M. Ciocazan (deputat) Dr. Drăgescu, N. Rădulescu-Niger, Locot. Ionescu,

Petru Vulcan, Iulius Zanne, Căpitan Créngă, Giordano (Iași), Particularii, cari au bine-voit a dona cărți pentru bibliotecă au fost d-ni: Ilie Grigoriu, Marin Parea, S. Simionescu, A. Caranfil, M. B. Parseghian, G. Palade, I. N. Falon C. Stoianovici, C. I. Marian, A. Diamandopol, G. Dolanescu, N. Costin, C. P. Demetrescu, I. Burduloi, D. Simionescu, M. Constantinescu, D. Covatti, I. Enciulescu, A. Roșca, C. G. Lumezianu, T. Manura, N. Badea, Dumitrescu Constantin, d-na M. Pușcoi, Ministerul Domeniilor, Societ. Macedo-Română București, Societ. de cultură Albaneză București, T. G. Lusi, Dr. Colonel G. Bălăceanu, St. Dan, Gh. Grigoriu, Inginer C. Jicu, E. Balamacl, I. G. Boescu. N. Mirodot, C. Predescu, A. Magrin, C. K. Zamfirol, Locot. I. D. Ionescu, C. Vodislav, V. Ciomofoiu, V. Anestin, V. Georgescu, E. I. Moțoi, Adela Hervatti, N. Alexandrescu. Gh. N. Gheorghiu Bêrlad, I. Petraru, Societ. Albaneza «Ditturia», Dr. Crăiniceanu, E. Buzoianu, Inginer Puclinsky, I. Demetrescu, Jean S. Grădișteanu, Demetrescu-Ghiocel, V. Vasiliu, D. Vasulescu.

P. TULCAN

Scrisori către redacție

Stimate Domnule Președinte,

Cetind cu atenție primele numere ale revistei «Ovidiu», atrasă de modul «simpatice», în care este scrisă, precum și convinsă de nobilul și sublimul scop, ce urmărit, îmi permit, Stim. Domnule Președinte, a vă felicita pe Dv. și prin Dv. pe Întreg Onor. Comitetul de inițiativă, pentru realizarea înființării mult doritului **far dobrogean**.

Revista «Ovidiu» va face să tresară inima poporului dobrogean, căci ea îi va fi stindardul cu care se va fali în lumea literară. Prin ea se va semăna cultura în toate stratele societății noastre,

și mai ales prin cele dobrogene, căci acesta e menirea ei.

Dea D-zeu ca anii următori să aducă împlinirea mărețului Dv. acop și atunci sigur se va revêrsa asupra-vê vèlul nemuririi. Dragostea cu care am privit înființarea acestei reviste, precum și entuziasmul cu care sora-mea imi vorbea de începutul unei mișcări literare în Dobrogea, mă determină a vè ruga să dispoșiți ca această revistă să mi se trimită și mie, pentru care vè înaintez 10 lei costul abonamentului.

Cu distinsă stimă
D-șora Aneta I. Mofoiu

Tășpunar, 22 Octombrie 1898.

CRONICA ȘTIINȚIFICĂ

Despre Fisiologia Vegetală

Rugat fiind de d-nul Petru Vulcan, energicul Președinte al Cercului Ovidiu, de a scrie ceva pentru cronica științifică a revistei Ovidiu, am primit cu plăcere această onóre și am ales ca subiect pentru prima serie de articole, de a vorbi despre *Fisiologia Vegetală* care pe lângă că este instructiv mai presintă și avantajul că pôte fi cu ușurință tratat, fără multe date științifice.

Sper că această serie de articole va fi bine primită de cititorii revistei Ovidiu mai ales că în expunerea de mai jos avem a face cu vegetale, adică cu ființe cari pentru ca să trăiască, au trebuință de aceleași fenomene cari se îndeplinesc în decursul vieții animale să se îndeplinescă și în decursul vieții vegetale și negreșit că este destul de interesant ca cititorii revistei Ovidiu, să urmăre-

Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța

Sub numirea de *fisiologie* înțeleg știința care se ocupă cu fenomenele vieții; de unde *fisiologie vegetală*: știința care se ocupă cu fenomenele vieții vegetale, adică cu studiul funcțiunilor organelor vegetale, funcțiuni cari dacă se îndeplinesc, constituiesc aceia ce se numește *viață vegetală*, aceste funcțiuni se pot împărți în patru mari categorii: *Funcțiuni de nutrițiune*, de *Evoluțiune*, de *mișcare* și de *sensibilitate*.

Prin *funcțiuni de nutrițiune* înțelegem acea serie de funcțiuni, prin cari vegetalele în viață, au proprietatea de a reconstitui tôte pierderile ce se efectuează, în organismul lor sub influența agenților exteriori; funcțiuni dar în virtutea cărora, vegetalul viu, să aibă proprietatea de a extrage din mediul în care se află, substanțe, cari pătrundând în interiorul corpului lor, prin modificările ulterioare ce le încercă acolo, să fie în stare nu numai diferitele pierderi suferite de organism, dar încă să contribuie, la dezvoltarea, la creșterea vegetalului.

Cu alte cuvinte o substanță ôre-care, aflată în afară de vegetal; pentru ca să pôtă nutri un vegetal, trebuie să fie mai întâi *absorbită*, apoi dusă, plimbată prin tot organismul (circulată) și în fine încorporată în corpul vegetalului (asimilată).

Experiențele au demonstrat că, pentru ca o substanță ôre-care să pôtă fi absorbită de vegetal, ea trebuie să se presinte sub formă *lichidă* sau *gazosă*, să vină în contact *direct* și să existe o ôre-care afinitate între substanța noastră și între ve-

vegetalelor, este natural ca substanțele grase, spre exemplu, să fie cu foarte mare greutate absorbite de vegetalul cu care ar fi în contact.

Substanțele solide, pentru a putea fi absorbite de vegetal, trebuie să se prezinte sub formă de soluțiuni apoase și vor fi cu atât mai lesne absorbite, cu cât vor fi mai solubile în apă.

De asemenea lichidul, trebuie să *ude* pereții celulelor cu cari vine în contact, pentru ca prin pereții celulelor, în virtutea *osmosei*, să se formeze acei curenți cari să facă ca lichidele din afară să pătrundă înăuntru și să se amestece cu conținutul protoplasmic al celulelor.

Mecanismul absorbțiunii se explică ușor dacă ne referim la puterea *osmosei* în virtutea căreia tot-d'auna lichidele mai dense atrag către ele lichidele mai puțin dense, așa că și celulele fiind pline cu lichide dense, mai dense ca cele din afară, prin *osmosă*, lichidele din afară vor pătrunde în interiorul vegetalelor, mai întâiu în celulele cele mai superficiale și apoi prin *circulațiune* în toate părțile vegetalului.

La vegetalele cari sunt formate numai dintr'o singură celulă absorbția lichidelor se face direct de către celula cu care este în contact; la vegetalele mai superioare, absorbția se face de diferitele țesături cari compun corpul lor, în fine la vegetalele cele mai superioare, absorbția se face prin anume organe pe cari natura le-a creiat în acest scop, precum sunt *rădăcinile* și *foile* organe, cari absorbind lichidele le trimit înainte prin *circulație*.

Experiențele făcute au constatat pe de o parte că, numai perii radicali, adică numai firioșorele acelea subțiri, cari sunt așezate mai ales către vîrfurile rădăcinilor, posedă această proprietate absorbitoare în gradul cel mai mare, iar pe de alta, că această putere de absorbire a perilor radicali, este mai mare ca presiunea atmosfere-

rică și ca lichidele absorbite, se înalță cu mare repezițiune în plantă.

Foile de asemenea, favorizează absorbția rădăcinilor prin faptul evaporării continue ce se operă pe suprafața lor, evaporare care se înțelege, lăsând un loc gol, lichidele aflate în apropiere, vor căuta să-l umple, tendință care negreșit, va contribui la continua absorbție a perilor radicali. Afară de acesta, foile însăși sunt organe de absorbție și ele absorb lichidele sau vaporii de apă cu cari sunt în contact, vaporii cari mai tot-deauna se află în aer.

IOAN BERBERIANU
Farmacist

PEDAGOGIE

Zilnic auzim pronunțându-se cuvîntul *educație* și în adevăr este ușor de pronunțat da, foarte ușor, dar acest cuvînt are o extensiune mare și adevărată însemnare precum și importanță cu regret afirm că puținii sunt aici ce o cunosc. Mulți cred că a fi educat înseamnă pur și simplu numai a cunoște diplomația limbă franceză, limba germană sau alte limbi, fără să cugete că limba națională este cheia educațiunii ori-cărui popor.

Câți sunt de mulți cei ce cunosc greutatea cu care se poate da educațiunea unei generațiuni?

De chestiunea educațiunii sau ocupat și să ocupă cei mai savanți omeni ai secolilor și importanța ei s'a făcut cunoscută multor popore, între care avem dreptul a ne numera și noi Români.

După definițiile date de marii pedagogiei, educația pare a fi un șir de acțiuni prin care educatorul (institutorul sau învățătorul)

urmând un plan bine chibzuit, înainteză dezvoltarea intelectuală a elevilor la cel mai înalt grad posibil de perfecțiune.

Importanța educației a fost recunoscută din timpuri vechi, dovadă mărturisirile ce ni le face istoria Egiptenilor, Indienilor, și chiar a Chinezilor. Grecii și Romanii ne-au lăsat sisteme educative complete, și n'am putea răsfosi istoria pedagogiei fără a ne împiedeca de frumoasa idee ateniană, *Corpul și spiritul trebuie să li se dea o dezvoltare armonică*. Așa numita *virtute romană* care era idealul cetățeanului roman, sigur nu s'ar fi putut ajunge de cât prin mijlocul unei educații timpurii și sistematice.

De popoarele moderne nu mai vorbesc căci ele rivalisază în cunoștințe pe terenul pedagogic. În sfârșit ați, prin grația lui Dumnezeu și pe noi Români interesându-ne de progresele pedagogiei și este și natural lucrul acesta. Ați când științele reale practice au luat un avânt așa de puternic când sconile seci și obositoare sunt înlocuite prin practică și iar practică, când fie-care om cu dragoste de neam și țară țintește la formarea unui caracter *moral-religios* în tinerețe, ați suntem datorii să dăm educației importanța ce-i compete.

Ș'apoi, dacă e o nenorocire a lăsa un talent ne cultivat, de sigur apare ca o crimă a lăsa un popor întreg în ignoranță. Setea de cultură a început a străbate și strătele noastre sociale și omenii culți luară inițiativa unei reforme, idee de altminterdea bine sosită.

Natural, reforma se propagă de la rădăcină, adică de la cursul pri-

mar, baza întregului învățământ, până vin cursurile cele mai superioare.

Nu mă ating de cursul secundar rămân tot cu învățământul primar căci acesta îmi presintă mai mult interes, privind cu drag progresele ce ni se promite.

Dar ce ne-ar folosi toate reformele și eforturile făcute indirect, dacă totul nu va porni dintâi de la acele persoane ce au în mână frânele educației?

Deci, pentru ca totul să iasă în calea binelui ne trebuie dragostea și buna voința educatorilor cari sunt exemplele imediate ale elevilor. Nimic nu va folosi elevului mai bine de cât exemplele educatorului său, căci ce-l va folosi lui când profesorul îi va dice *fii milos* și dânsul trecând pe lângă un cerșetor va întorce capul.

Sau educatorul recomandă elevilor, să meargă la biserică Duminică și sărbătorea, și d-sa nu va vedea biserica cu luna; deci consecința între dese și fapte este prima calitate ce trebuie să însușască educatorul, căci altfel autoritatea pedagogică a educatorului merge scădând.

Opera educației este în sine foarte complicată, și cariera de institutor sau învățător a devenit foarte grea și numai când aceștia își vor împlini cu drag misiunea li se va părea mai ușură, în cas contrariu ea e o sarcină nesuferită, și iată aplicat proverbul: *Queni dii odere, paedagogum fecere* (Pe cine l'a urit Dumnezeu l'a făcut pedagog).

Sistemele germane introduse în mare parte la noi în școli au de scop ușurarea învățământului pentru micii elevi.

Ađi munca școlarului se împărte cu educatorul și totă munca se face în școlă. Acasă educatorul dă elevului o temă mică de lucrat, căci copilului îi trebuie timp liber să-și deștepte imaginația prin jocurile lor, și corpul prin exercițiile sburdalnice ce face din copilărie.

Da, știm, că pe mamă, căreia 'i place liniștea o supără nebunaticile sărituri ale fiului său, și consideră temele școlare ca un balsam bine-făcător pentru sburdălnicia micului copil. Un educator nici odată n'ar greși mai mult ca atunci, când voind a satisface pe părinți dubleză temele elevilor. Acel educator, uită chemarea lui și elevul va considera ca *Sfântă și de libertate*, ziua în care va isprăvi școlă. După principiile pedagogice lucrările elevului d'acasă trebuie a fi *scurte, ușore și folositoare*. (Asupra acestui capitol de o importanță capitală voiu reveni cu prima ocașie căci detaliând acum m'aș depărta de la scopul meu).

Am zis că învățământul propriu se face în școlă, adaog că acest învățământ trebuie să fie cât se poate de *intuitiv*.

Supunând obiectul ce voim a trata, observării directe a elevului, și conducându'l prin întrebări acomodate, îl constrângem a fi atent și a-și da siugur socotela de aceia ce are în față. S'a șters aproape timpul când școlarul își frământa capul ore întregi pentru a-și închipui cum or fi acele minunate paseri și animale ce nu pot viețui la noi ș. a. fără a putea să presintăm elevilor un tablou sau cel puțin prin o compa-

rare să le clasificăm noțiunile ce le dăm. Memorisarea lecțiilor, ce ne obosia pe noi acum câți-va ani a dispărut din școli, și ađi dacă se mai face uz de această facultate intelectuală, apoi acesta se face într'un mod rațional. N'aș putea în de ajuns blama pe acei educatori ce fac din *memorie* un mijloc al învățământului, căci prin acesta, las că se obosesc copii prea mult, dar ce este mai rău este sfârșitul, căci copilul va uita tot ce a învățat mecanicește.

Marii pedagogi, au căutat a face din învățământ o substanță, cât se poate de asimilabilă, și ne dăm cont de acesta când privim cu admirare istoriile la cari s'a redus obositorul text de istorie, de religie, chiar geografie. Nimic nu atrage pe copii mai mult ca istoriile, și deci, iată învățământul nostru redus la cea mai plăcută formă posibilă.

Urmând principiile pedagogice, tratând obiectele de învățământ, conform treptelor formale, munca va fi mai mare; dar în schimb educatorul are mulțumirea sufletească, vedând rezultatul dorit, și o inimă nobilă e în culmea fericirii când marăta țintă a educației a atins-o când cu mândrie poate dice elevilor săi: *Duceți-vă, și de acum fiți folositori societății*.

Nu vom uita de asemenea că gimnastica e cel mai direct mijloc pentru înlăturarea plictiselei copiilor, deci ca exercițiile gimnastice în decursul orelor, precum și recreația de 10 minute între două ore sunt indispensabile copiilor.

D-șora E. I. MOȚOIU

CRONICA REVISTEI „OVIDIU“

La adresa noastră No. 206 din 31 Mai a. c. prin care se face cunoscut mai multor bărbați distinși numirea Domniilor lor în calitatea de membrii de onoare, ai acestei instituții de cultură, din Dobrogea, au răspuns până acum prin scrisori, pe cari am început a le publica deja în revista «Ovidiu», D-nii

MEMBRII DE ONOARE:

D-na **Zee D. Sturdza** (și membră fondatoare).
Spiru Haret (Ministrul Cultelor și Instrucțiunii publice).
Grigorie Tocilescu (Președinte de onoare).
I. L. Caragiale (om de litere).
Ion Calinderu (Membru al Academiei române).
Lt. M. D. Ionescu (colaborator-fondator al revistei «Ovidiu»).
Balș (inginer).
Ion Bănescu (profesor-avocat) Constanța.
Beicic (avocat) Constanța.

D-nul **Ion Calinderu**, Membru al Academiei Române, și integral administrator al Domeniilor Coronei, a bine-voit a primi distincțiunea de membru de onoare al instituției noastre culturale, răspunzând președintelui Cercului «Ovidiu» printr-o scrisoare care ne face o deosebită cinste și pe care o publicăm în numărul de față.

Pentru înauțirea bibliotecii dobrogene, domnul **Calinderu** a trimis Cercului, din operele d-sale și din publicațiunile domeniului coronei, următoarele volume:

«Episcopul Melchisedec», «Legea celor XII Table», «August și literații», «Literații oposanți sub Căsar», «Vilegiatura și reședințele de vară la Romani», «Romaniți călători», «Fundațiunea Ioan Oteteleşanu și Academia Română», «Consiliul împăraților la Roma și la Constantinopol», «Două Antagoniști Romani», «Patrie, education et travail», «Discurs de Réception prononcé a l'Académie Roumaine le 18 Mars 1894», «Moștenirea tronului României, cu un portret al A. S. R. Principelui Ferdinand al României», «Arrêt de la cour de cassation de Roumanie dans l'affaire des Héritiers Ottétéchéano», «Arrêt de la cour d'Appel de Bucarest dans l'affaire des Héritiers Ottétéchéano», «Etude sur le Régime Municipal Romain», «Viața Municipală la Pompei», «Noțiuni de Economia vitelor partea I și a II-a», «Consultațiuni date de d-nii Gouloardt, Carel și Jouec în afacerea moștenitorilor Ioan Oteteleşanu», «Proces dintre Moștenitorii Ioan Oteteleşanu și Ioan Calinderu», «Notice juridique, sur un Testament», «Un țeran harnic», «Raport asupra Excursiunii Silvice în Bucovina», «Opinion M-r. I. E. Labbe», «Institutul I. Oteteleşanu», «Albinăritul pe Domeniile Coronei», «Noțiuni po-

ulare asupra grădinilor de legumi», «Rolul Învățătorului», «Vermele de mătase», «Confecționarea Pălăriilor de paie».

Fapta D-nului **Calinderu**, vorbind de sine, Cercul literar **Ovidiu** îi aduce prin aceste rânduri viile sale mulțumiri, păstrându-i recunoștință pentru tot-d'auna.

Cercul literar **Ovidiu** aduce căldurose mulțumiri d-lui **Zadic**, sub-prefectul plășei Constanța pentru concursul său moral dat tinereii noastre instituții. Acest funcționar integru, înainte de toate e un român cu inima plină de dragoste pentru propășirea neamului nostru.

De câte ori am făcut câte vre-o mișcare în sensul cultural, pentru înflorirea instituției noastre, d-nul **Zadic** a contribuit în tot-deauna întru mărirea succesului.

A luat parte la conferințele noastre, la reprezentațiile teatrale ce am dat în folosul bibliotecii și acum în urmă a pus cea mai mare piatră la întemeierea revistei **Ovidiu**.

Îl rugăm să primescă prin aceste rânduri sincera noastră admirațiune și dragostea ce o păstrăm persoanei sale distinse.

Rugăm pe d-nii depozitari de ziare din Capitală și pe d-nii librării din provincie, cărora le-am trimis spre vânzare revista noastră, la primirea numărului de față, să se grăbescă a ne înainta socotile numerelor precedente și a ne restitui numerele rămase nevândute.

Transilvănenii despre noi:

«Familia», cea mai veche publicațiune beletristică din Oradia Mare, Transilvania, fondată acum 34 de ani, de distinsul membru al Academiei române, d-nul **Iosif Vulcan**, ocupându-se în articolul de fond No. 43 din 25 Octombrie a. c., zice despre noi:

«Cercul «Ovidiu» s'a înființat mi se pare numai în anul trecut și prin stăruința celor din fruntea lui a ajuns în scurtă vreme un centru cultural românesc în Dobrogea. Cercul acesta a aranjat conferințe literare, serbări culturale, reprezentații teatrale, întemeiază o bibliotecă universală și a început să scotă o valoroasă revistă, intitulată «Ovidiu» prima revistă literară dobrogenă».

«Localul cercului, bine aranjat, cu mobile moderne, ne imprimă suvenirea cea mai plăcută».

«Aducem sincerele noastre felicitări d-lui **Petru Vulcan**, președintele Cercului, care d'împreună cu d-nul **Dr. G. Halăcenu** și ceilalți membrii ai comitetului, au tot meritul că cercul înjghebat cu multă însuflețire a luat un avânt atât de frumos».

Sub titlul «Prin Stepa Dobrogei» d-nul Vulcan începe cu numărul de față descrierea foarte interesantă a localităților din Dobrogea.

În numărul viitor va urma descrierea sub titlul «De la Hasiduluc la Osman-facă».

În numărul 7 «Panaurul din Medgedia».

Pentru ori-ce informațiuni, privitoare la redacție și administrație să se adreseze d-nului P. Vulcan directorul acestei publicațiuni.

Abonații noștri achitați

(Urmare)

Din orașul **Constanța** D-nii Mihail Căpălescu, la vaporul «Regele Carol I», A. G. Stoica, comerciant și G. Constantinide.

București: D-șora Elena Simionescu, D-nii Iulius Zanne și I. P. Copuz.

Galați D-nul Sub-Locot. Brudiu Ștefan.

Județul Constanța D-nii: G. Constantinescu și Ilie Nicolau, Hârșova, Theodor Zadic, sub-prefectul plășei Constanța, Leopold Nemeț, A. Gănescu, Gheorghe P. Gheorghe, Petre Constantinescu, Nicolae Ganef, Dimitrie Mihailide, Carol Schmid, Anastase Anton, Adolf I. Vațeg, Nazaret Torosian, Ștefan Rainof, Theodor C. Tănăsescu, Ion Facoianu, Adolf Herman și Ghiță Diniță comuna Palaz, Ion Moroianu, Theodor Machedon și H. Neuman, Murfatlar, Mihael Belisarie, Preotul Ion Trandafirescu și Ilie Nița, Osman-facă, Constantin Agache Topolog, Ion Ianeu Aldea, Comuna Satu Lung din Transilvania.

(Va urma)

POȘTA REDACȚIEI

D-lui **C. N. Drăguț—Craiova**. Abonamentul la revista «Ovidiu», se face anual 10 lei, sau pe 6 luni 5 lei. Decî nu pentru 10 nuacere ne veți trimite costul, ci pentru 12 pe 6 luni.

Populara D-vostre e slăbuță, dar mai trimiteți, se poate să aveți și mai bune.

D-lui **S. Moldoveanu—Murfatlar**. Rog trimiteți abonamentele făcute.

D-lor **C. Agache și V. Leonta**. Vă rog trimiteți buletinele ce ați complectat. Pentru d-vastră s'a expeditat numerele apărute.

D-lui **M. Belisarie—Osman-facă**. Mulțumim pentru concursul dat cercului și revistei «Ovidiu».

D-lui **G. D.—Ostrov**. Ideia admirabilă, ce păcat că nu'i exprimată conform regulilor artei, «smulgi» nu pôte rima cu «dulci» «privire amară», «pleoape ceruite» iarăși nu merge. Mai încercați, d-vastră aveți talent.

D-lui **Sc. Florescu—Murfatlar**. Am primit atât scrișoara, cât și mandatul pentru plata abonamentelor. Cereul vă exprimă viile sale mulțumiri. Buletine de abonament vi se vor mai trimite.

D-lui **Ciurezu—Severin**. Vă mulțumim pentru urările ce ne faceți. V'am trimis conform cererei revista. Poezia primită mai în urmă, prezintă erori de metrică, și cuvântul «vechie» «veșnic» «veșnicie» e prea des repetat.

Dar mai încercați.

Vă rugăm a ne comunica adresele librăriilor principale din acel oraș.

D-lui **Pușcariu—Primarul comunei Palaz**. Am primit suma de lei 145, costul abonamentelor Dvs. Revista s'a expeditat la destinație cu începere de la No. 1—4.

Fie-cărui abonat i s'a trimis chitanța cuvenită din condica de abonamente.

D-nei **Nour—Carol I**. Așteptăm rezultatul scrisorîi noastre.

D-lui **Copuz—Gara de nord Serv. P.** Mulțumiri căldurose din partea tuturor Membrilor. Schimbându-se secretarul Cercului, am perdut noțiunea, dacă vi sa făcut cunoscut numirea d-vostre de Membru al Cercului. În tot cazul vom cerceta.

Vulpe

ABONAMENTELE LA REVISTA „OVIDIU“

Pe un an în țară	Lei 10.—	Pe 6 luni în străinătate	7.50
Pe un an în străinătate	15.—	Pe 3 luni în țară	3.—
Pe 6 luni în țară	5.—	Pe 3 luni în străinătate	5.—
Un număr	banî 50		
Un număr vechi	80		

Pentru veri-ce fel de anunț inserat în revista «Ovidiu» în spațiu de 10 linii, pe termen de o lună, se plătește 10 lei anticipativ. Pentru 3 luni 20 lei.

Rugăm pe onorații noștri cetitori, cari s'au pătruns de apostolatul nostru, să bine-voiască a înainta abonamentul pe adresa d-lui P. Vulcan la redacția revistei «Ovidiu», fiind cunoscute sacrificiile morale și materiale ce facem pentru ridicarea nivelului de cultură în Dobrogea.